

Bauxit előkutatási tevékenység 1980—85 között*

Szerzők röviden bemutatják 1980—85. közötti előfázisú bauxitkutatás eredményeit, említik a bauxit-prognózis tudományos alapjainak szélesítése, bővítése érdekében folytatott elméleti-, térképszerkesztési munkákat s érintik az alapszelvényrendszerű vizsgálatokat is.

Szerzők nem említik, hisz más publikációkban maguk is rámutatnak az előfázis fogalmának nem teljesen egyértelmű voltára. Az annak tekintett tevékenység során új, átfogó térképek, új szintézisek születtek s nem utolsósorban új bauxittelepek váltak ismertté.

A Magyar Állami Földtani Intézet tevékenysége Haas I.*, Tóth Á.**

A VI. ötéves terv időszakában átfogó program keretében folytatódott az ország távlati bauxitperspektíváinak vizsgálata, a további kutatásra érdemes területek kijelölése, rangsorolása és egyes területeken a földtani térképezési, geofizikai, távérzékelési és fúrásos módszerekkel perspektívát tisztázó előkutatás végzése, értékelése. Ugyancsak e programban jelöltük ki azokat az alapkutatási feladatokat, amelyek a további kutatás szempontjából alapvető fontosságú bauxitföldtani törvényszerűségek (genetikai, szerkezeti, teleptani stb.) feltárását célozzák. A programot, amely része az Ország természeti erőforrásainak átfogó tudományos vizsgálata c. országos tudományos kutatási főiránynak, a Központi Földtani Hivatal megbízásából a Magyar Állami Földtani Intézet az Eötvös Loránd Geofizikai Intézettel együttműködve, az alumíniumiparral egyeztetve készítette el (Haas J., Tóth Á., Császár G., Szabadvány L., Kakas K. 1980). Azóta a kutatási stratégia módosulása, és a pénzügyi lehetőségek változása miatt többször került sor módosításokra. A VII. ötéves tervi, valamint a még távolabbi feladatok kijelölése, illetve rangsorolása jelenleg is folyamatban van. A kitzűzött feladatokat a MÁFI-ELGI és a Bauxitkutató Vállalat szoros együttműködésben, több intézmény bevonásával végezték. A célkitűzéseket s az első két év eredményeit már korábban is bemutattuk (Haas J., Tóth Á. 1981).

A programban megjelölt fő feladatok

A program a feladatok három fő csoportját különíti el:

*Megjegyzés.

Szerzők önálló, az átfedések elkerülésére témaszintig egyeztetett szövegrészeket készítettek. Ezeket a szerkesztés során el is választottuk egymástól. A BKV is készít prognózisokat, a bauxit keletkezési körülményei tisztázására irányuló vizsgálatokat, értékeléseket. Ezek bemutatására most nem került sor.
* Bevezetés, feladatok, eredmények. Keszthelyi-hg.; Porvaimedence; Villányi-hg.
** Budai-hg.; Gerecse-hg.

1. Az országos áttekintő prognózisfeladatok: céljuk, hogy az ország egészének áttekintésével, céltérképek szerkesztésével egy-egy bauxitövezeten belül kijelölhetőek legyenek azok a területek, amelyeken a bauxittelepek megléte, távlati kiaknázása nem kizárt, és megfelelő alapot adjon a prognosztikus területek rangsorolásához, a kutatási stratégia alakításához.
2. A területegységenkénti prognózis és előkutatás: célja a perspektívikusnak minősített körzetekben a bauxitföldtani feltételek (fekü- és fedőképződmények kifejlődése, elterjedése, mélység, szerkezet, ősföldrajzi, genetikai, vízföldtani viszonyok) nagyvonalú tisztázása, és mindezek alapján a terület bauxitföldtani minősítése, a felderítő kutatás megtervezéséhez szükséges földtani ismeretek biztosítása, és ezzel a további kutatási fázisok kockázatának csökkentése.
3. A bauxitprognózis és -kutatás földtani alapjainak bővítése, módszereinek fejlesztése: célja a prognózismódszerek továbbfejlesztése, újfajta céltérképek szerkesztési módszereinek kidolgozása, új földtani-genetikai modellek kialakítása, valamint az ismert bauxittelepek — elsősorban genetikai célú — sokoldalú tudományos vizsgálata.

A program végrehajtásának helyzete, legfontosabb eredményei

Az országos áttekintő prognózisfeladatok közül legfontosabb eredmény a Dunántúli-középhegység bauxitföldtani térképsorozatának megszerkesztése, illetve közreadása. A térképsorozat egyes lapjai a bauxitövezet elsődleges bauxitfelhalmozódási szintjeinek (középső-kréta, felső-kréta, eocén) bauxitprognosztikailag fontos jellegeit mutatják be, a bauxitszint aljzatának földtani felépítését és mélységét, a fedő litofáciesek alulnézeti ábrázolását. Kísérő ábrák szemléltetik a felhalmozódást és a lefedődést meghatározó legfontosabb ősföldrajzi és fejlődéstörténeti folyamatokat, továbbá a telepek rétegtani helyzetét és egyes teleptípusokat.

A szerkesztőmunkát korábbi térképek felhasználásával a MÁFI 1976-ban kezdte meg, és 1978-ban jelent meg 1:100 000-es méretarányban a paleozoós-mezozoós felszint, azaz az eocénnél idősebb képződményeket ábrázoló lap (Császár G.—Haas J.—J. Edelényi E. 1978), amit 1980-ban a felsőkréta (Haas J.—J. Edelényi E. 1980) és 1981-ben a középsőkréta 200 000-es lap kinyomtatása követett (Császár G.—Csereklei E. 1981).

1983—84-ben a MÁFI és a Bauxitkutató Vállalat együttműködésével elkészült a prognosztikailag leglényegesebb földtani adatokat szintetizáló két, 100 000-es méretarányú térképváltozat (Haas J.—Tóth Á.—J. Edelényi E.—Krauer J.—Tóth K.—Szantner F.—H. Koncz M.). Az első változat lényege a rétegtani szintek (elsődleges és másodlagos), potenciális fekü közettípus és a fedőfacies együttes bemutatása, a lehetséges fekü — fedő kombinációk körvonalazása. A második változat az első derivátuma, amely a bauxitszint, a fekü és a fedő kombinációk szerinti bauxitperspektivitást mutatja, a perspektivitást módosító egyéb tényezők figyelembevételével. A kombinációs minősítésen kívül a térképek ábrázolják a szintek mélységét, információkat közölnek az ismert telepekről és indikációkról, a vízföldtani helyzetről, a bauxitföldtani ismeretességről, valamint a környezet és természetvédelmi tényezőkre is felhívják a figyelmet.

A térképek próbanyomatát az 1985-ben Tapolcán megrendezett nemzetközi ICSOBA szimpóziumon mutattuk be, a végleges nyomatok elkészítése folyamatban van.

A dunántúli-középhegységi bauxitövezet átfogó vizsgálatán kívül, előzetes értékelés készült a Villányi hg-i és az észak-magyarországi területekről is, és 1:500 000-es méretarányban kéziratban elkészült az ország átnézetes bauxitprognózis térképe.

A Földtani Intézetben folytatódott az ösföldrajzi, fejlődéstörténeti kiértékelésén alapuló módszerek fejlesztése és újabb ösföldrajzi modellek születtek. (Haas J. 1984, Tóth Á. 1984.) Folyamatban van a prognózis számítógépi módszereinek kifejlesztése.

A bauxitprognózist megalapozó alapkutató-sok keretében 1982 óta rendszeresen folyik a legfontosabb bauxitterületek felszíni, bányabeli, vagy fúrás alapszelvényeinek sokoldalú, korszerű módszerekkel történő vizsgálata, amelyben a Földtani Intézet mellett több egyetemi tanszék és kutatóintézet is részt vesz. A szelvények kiválasztásában és a mintavételben a Bauxitkutató Vállalat és a bauxitbányák jelentős segítséget nyújtottak. Eddig a csabrendeki, halimbai, németbányai, iharkúti, nagyegyházi és a fenyőfői szelvények vizsgálata fejeződött be, illetve van folyamatban.

Területegységi prognózis, illetve előkutatás

Keszthelyi-hegység környezete

A terület egészéről 1980-ban készült prognózistanulmány és előkutatási program (Haas J.). Ennek alapján 1981-ben indult meg az előkutatás a Keszthelyi-hegységtől Ny-ra lévő területen, geofizikai mérésekkel és fúrásokkal. A kutatási koncepció elsősorban azon alapult, hogy a terület földtani-szerkezeti felépítése első közelítésben közeli rokonságot mutatott a Nyirád—csabrendeki területével. Az előkutatásnak azt kellett tisztáznia, hogy ez a hasonlóság valóban fennáll-e és a bauxitföldtani viszonyokban is megnyilvánul-e.

A kutatási jelentés (J. Edelényi E. és Szörényi Z. 1985.) szerint a kutatott terület Ny-i és K-i részének szerkezeti képe valóban megfelel a feltételezett képnek, tehát a Devecser—Csabrendek között kimutatott középhegységi tengelyzóna folytatását képezi, illetve a szinklinális D-i peremének felel meg. A középső terület-rész viszont eredetileg a szinklinális E-i szárnyán volt és két horizontális elcsúszási vonal mentén került 5—7 km-rel D-re, így ezen a területen felsőkréta fedőjű bauxit nem várható. Ettől K-re viszont megvan a bauxitelőfordulás lehetősége. A vizsgálatok szerint a neogén lepusztulás erősebb volt a területen, mint a Bakony DNy-i részén, emiatt a neogén képződmények alatt nem tételezhetők fel ipari jelentőségű bauxittelepek. A kutatás fontos adatokat szolgáltatott a szenon kőszénre, a triász alginitre, a pannóniai lignitre és a vízföldtani viszonyokra vonatkozóan is.

Porvai medence és környezete

E területről bauxitprognosztikus értékelés 1980-ban készült az 1:25 000-es térkép felvétel eredményei alapján (Császár G., Lantos M., Csereklei E. 1980.).

Ezután került sorra a középsőkréta bauxitszint prognosztikus értékelése Zirc és Mór közötti területen (Császár G., Csereklei E. 1981.).

Villányi-hegység

A hegység D-i és K-i előterében 1984-ben indult meg az előkutatás geofizikai mérésekkel. A kutatás célja itt a bauxitfelhalmozódás szempontjából kedvező jura—kréta határfelület nyomozása a felszín alatt viszonylag kis mélységben.

Buda—Pilis-hegység

Az 1980-ban készült céljavaslat (Tóth Á.) alapján 1981—82-ben (műszaki okok miatt 1983-ra áthúzódóan) végeztünk korlátozott célú kutatásokat. A rendelkezésre álló lehetőségek figyelembevételével az alábbi kérdések vizsgálatát tekintettük elsődlegesnek:

- a MASZOBAL által megismert pilisszántói Krizsnyicseszi-dűlői bauxitelőfordulás reambulációja, rétegtani és a teleptani viszonyok tisztázása esetleg újabb bauxittestek megismerése,
- a „pilisi köszénmedencék” területén a köszénösszlet bázisán az „áthalmazott dolomitösszlet” meglétének, vagy hiányának egyértelmű tisztázása, a Gerecse-előteri és a jelzett terület földtani felépítésében vélt analógia mértékének megállapítása.

A pilisszántói területen VLF ellenállásmérés, elektromágneses TURAM-térképezés és vertikális elektromágneses szondázások adatainak (Simon A., Tóth Á. 1981., Simon A. 1982.) figyelembevételével néhány fúrás megtelepíté-

sére is sor került, magára az ismert bauxittest-
re 3 fúrást telepítettünk. A Piszá—10. sz. fúrás
2,1—15,7 m között erősen változó minőségű
agyagos bauxitot, a Piszá—13. sz. fúrás bauxit-
ásványt tartalmazó kaolinitet, a Piszá—15. sz.
fúrás 2,4—9,1 m között ipari minőségű (a max.
 Al_2O_3 -tartalom 56,0%) alacsony szennyező-
anyag-tartalmú bauxitot harántolt.

A *Pilisi-köszénmedencék* területén a korábbi
fúrások újraértékelése alapján szintén reambu-
lációs jellegű fúrásokat telepítettünk meg. A le-
mélyült fúrások alapján, legalábbis a nagyková-
csi medencéreszre igazoltnak tekinthetjük azon
feltevéseinket, miszerint ott a Gerecse-hegység
DK-i előterében megismert mezoozoós karboná-
tos kőzetek törmelékéből másodlagosan össze-
halmozódott összlethez hasonló jelenlétével szá-
molhatunk a köszéntelepés középső eocén
képződmények alatt. A fúrások a Gerecse
délkeleti területiekhez hasonló rétegtani-tele-
pülési helyzetekben (a dolomittörmelék és az
alaphegység között, a dolomittörmeléken belül
és a köszénösszlet bázisán) böhmitnyomos ma-
gas karbonáttartalmú kaolint harántoltak.

A *Tinnye—piliscsabi öblözetben* lemélyült
fúrások (Pcsb—4, —5, —6, —7, —8 és —10 sz.)
oligocén képződmények alatt érték el a triász
alaphegységet. Az öblözet középső részén eocén
rétegeket jelzett korábbi fúrások (Pcsb—3, Pcs
—2) térségében megtelepített Pcsb—8. sz. fúrás
a geofizikai mérések és a földtani megfontolá-
sok alapján becsült mélységben, de eocén kép-
ződmények harántolása nélkül érte el az alap-
hegységet. Ezek alapján bizonyosnak látszik,
hogy az öblözetben a Pcsb—3. sz. fúrástól K-
re csak egészen kis távolságig várhatók eocén
képződmények.

Gerecse-hegység

Az előkutatás a MÁFI—ELGI (Tóth Á., Farkas
I. Bernhardt B. 1983.) program alapján folyt. A
program alap gondolata, hogy a hegység délke-
leti előterében alapvetően eltérő ösföldrajzi,
következésképpen eltérő bauxitföldtani (prog-
nosztikai) viszonyokkal jellemezhető területegy-
ségek vannak (bővebben ld. Tóth Á. 1985). A
kutatások a feltételezést jól igazolni látszanak.

A kutatások fontosabb eredményei:

A *somlyóvári rögcsoport* déli részén terveink
(Tóth Á., Farkas I.) alapján megtelepített fúrá-
sok 3 új, részben külfejtésre alkalmas mélység-
ben települő bauxittest megismerését eredmé-
nyezték oligocén fedőképződmények alatt. A
három közül két bauxitlencse az azóta elvégzett
részletes kutatás eredményei szerint 2 fölötti
műrevalósági mutatójú.

A *tükrösi* területen a somlyóvári rögcsoport-
tól DK-re, a csordakúti produktív bauxitterü-
lettől É-ra 2 fúrás megtelepítésével jelentős
mértékben növeltük a kedvező (100—150 m)
mélységtartományban települő produktív terü-
let nagyságát. Jelentős készletnövekedést hoz-
zott a mintegy 15 m vastag, ipari minőségű,
eocén fedőjű bauxitot harántolt Tüt—1. sz. fú-
rás. E bauxittesten időközben megindult BKV

felderítő kutatás egyébként messzemenően igá-
zolta az előkutatási programban ösföldrajzi
megfontolások alapján tett vélekedést, misze-
rint akár a 20 m-t is meghaladó bauxitvastag-
ságok várhatók abban a sávban.

A *Jancsár-major—Gyarmat-pusztá* területen
(tükrösítől É-ra lévő sávban) megtelepített fú-
rás (Tjt—4. sz.) 140 m mélységben 8 m vastag-
ságban harántolt agyagos bauxitot, fedőjében
oligocén tűzálló agyaggal, kaolinos homokkóval.

A *szári* területen a korábbi vélekedésekkel
szemben bizonyítottuk annak kutatásra érde-
mes voltát. 7—8 bauxittestet ismertünk meg,
külfejtés mélységtartományban, 50—70 m
mélységben. (8 fúrás harántolt 1 m-nél vasta-
gabb, „ipari minőségű” bauxitot). Ebből egy
(Szt—29. sz.) különösen figyelemre méltó: 12,8
„ipari” vastagságból 8,2 m I—II. osztályú.

A *vázsonypusztai* területen lemélyített fúrá-
saink a bauxit létét kimutatták, de sajnos nem
ipari minőségben. A bauxit itt részben jól fel-
ismerhetően rezsilifikálódott, másrészt ugyan-
csak jól felismerhetően áthalmozódott. Három
fúrást telepítettünk meg az *újszári medence*
tatabányai úttól délre eső részén. Ezek alapján
több száz méterrel délebbre húzható meg az
eocén képződmények déli határa. Az egyik fú-
rás bauxitos szürke agyagot harántolt mintegy
1 m vastagságban.

Külön föl szeretném hívni a figyelmet a
zsámbéki kutatási egységtől ÉÉK-re elterülő
Szomor—Somodor-pusztai térségre. Már a tér-
ségben folyó bauxitelőkutatás alapjául szolgáló
programban úgy fogalmaztam, hogy e térség-
ben kedvező bauxitföldtani viszonyok várha-
tók. Az azóta, e program keretében megtelepi-
tett Szrt—4. sz. fúrás által harántolt indikáció
ezt alátámasztani látszik.

Még figyelemre méltóbb indikációt mutatott
ki a köszénkutató Szr—10. sz. fúrás, amely 150
m-es mélységben Al_2O_3 47,2%, SiO_2 19,8% mi-
nőségű agyagos bauxitot harántolt. Ösföldrajzi
megfontolások alapján úgy vélem, hogy a szom-
ori rögcsoporttól K-re eső, az eocén üledék-
képződés kezdetén az előbbtől kissé mélyebb
helyzetű, várhatóan lagunáris pászta bizonyul
bauxitra produktívnak.

A Bauxitkutató Vállalat tevékenysége

TAKÁCS PÉTER

A Bauxitkutató Vállalat a reménybeli bauxit-
területeken az iparág igényeinek, szükségletei-
nek, a rendelkezésre álló anyagi erőforrások-
nak és a kivitelezési kapacitásnak megfelelő üte-
mezéssel folyamatosan végzett előkutatást 1980
—84 között a MAT pénzügyi forrásainak ter-
hére, 1984-től pedig a KFH távlati kutatási hi-
telkeretéből. 1980—85 között a következő elő-
kutatási területeken folytak kutatások.

1. Bakonyjákó—Nagytevel—Bakonybél
2. Csehbánya
3. Gerecse-pusztá
4. Guttamási—Isztimér

5. Magyaralmás

6. Vértes délnyugati térség (Pátrácos)

A területek előkészítése során — a fúrás-telepítés megindítása előtt — közvetett kutató módszerek széles körű alkalmazásával került sor a fúrási helyek kijelölésére. A kutatás-előkészítés fázisában a rendelkezésre álló földtani térképek reambulációja és egy-egy területre sz geomorfológiai felvételezése történt meg. A geomorfológiai térképezés elsősorban a kiemelt aljzatú platóterületek kutatásánál volt fontos. Egyes területrészek — Pápavár—Gáthehy, Gerence-puszta — légifotókat is használtunk. A feltételezett földtani modell vizsgálatára legalkalmasabbnak tűnő felszíni geofizikai módszerek alkalmazásával az aljzat térbeli helyzetéről és szerkezeti adottságairól is képet kaptunk.

1. Bakonyjákó—Nagytevel—Bakonybél körzet

Az Iharkút—Németbánya térségi eredményes kutatás és azt követő bányászat szükségessége tette a tágabb környezet bauxitkutatási és bányászati lehetőségeinek mielőbbi felmérését. Ennek során került sor az Iharkút—Németbányai bauxitelőfordulástól Ny—ÉNy-i, É—ÉK-i irányban fekvő Bakonyjákó—Nagytevel—Bakonybél reménybéli bauxitterület kutatására.

A kutatási program területe a különböző szerkezeti és földtani településből adódó eltérések miatt több részterületre tagozódik. Előtérbe kerültek a felszínközeli és középmélységű területek, ide koncentrálódott a fúrási volumen nagyobb része is. (Bakonyjákó, ill. Pápavár—Gáthehy—Királykapu környéke).

A Pápavár—Gáthehy részterületen az Iharkúttól északra levő, Bakonybél irányában húzódó, több kilométer széles tönkösödött, eróziós triász térszínen kisebb, ipari minőségű bauxitot tartalmazó töbrös telepeket sikerült felkutatni. (Iharkút I—II., Vörösföld I—II. és Pápavár I. számú bauxittelepek.)

A bakonyjákói részterületen a község alatt húzódó magasrögöt kezdetben néhány fúrás jelezte, majd e területen végzett geofizikai mérésekkel körvonalazódott az Iharkút és Farkasgyepű irányában húzódó középmélységű (150—250 m-es) hátság. Bakonyjákó község térségében több kisebb méretű és kis vastagságú bauxittelep került felkutatásra (Bj—93., Bj—81., Bj—85. fúrások térsége).

Ezután a középmélységű területre kiterjesztett kutatás során Farkasgyepű közelében ipari bauxitot harántolt az Fgy—2. sz. fúrás. Később a Bakonyjákó—Iharkút között húzódó hátság területén több fúrásban voltak „bauxitos képződmények”. A lemélyült fúrások adatai a földtani modellt pontosították, ezek ismeretében a rendelkezésre álló geofizikai adatok reambulációját elvégezhetők és a célnak legmegfelelőbb mérési módszer kiválasztásával további, részletező vizsgálatokra nyílt lehetőség.

1983-ra a Pápavár—Gáthehy, 1984-re a Bakonyjákó részterület megkutatottsága olyan szintre emelkedett, hogy e részterületek az előkutatási program egészéből kiragadva külön je-

lentésben értékelésre kerültek, s elkészültek a területek felderítő kutatási programjai is.

Az előkutatási tevékenység 1984—85. évben a Bakonyjákói-medencében, az „Ugodi-öblözet”-ben és Bakonyjákótól Ny-ra lévő részterületeken folyt. A térség kutatása a szenon bauxitszint térbeli elhelyezkedésének tisztázása mellett adatokat szolgáltatott a terület É-i részén (Ugodi-öblözet—Tapolcafői perem) nagy elterjedésben mutatkozó ugodi mészkő formáció felszínén valószínűsíthető „felső” bauxitszintre.

2. Csehbánya

A Városlőd—Kislőd, Iharkút—Németbánya térségében megismert produktív területek közötti térség produktivitásának és bauxitföldtani viszonyainak tisztázása céljából került sor a térség vizsgálatára. Az Iharkút—németbányai terület D-i folytatásában a geofizikai vizsgálatok alapján jelzett viszonylag kiemelt helyzetű, középmélységű küszöbterületre telepített fúrások közül az Ik—1423. és az Ik—1465. sz. fúrások bauxitos képződményt jeleztek, de ipari minőségű bauxitot nem.

3. Gerence-puszta

A gerence-pusztai területéről korábban készült földtani térképek a térséget nagyrészt összefüggő, fedetlen dolomit-térszínnek ábrázolták. A reambulációs földtani térképezési munkák eredményeként — mellyel együtt egyes részterületeken geomorfológiai felvételezés is folyt — kiderült, hogy különböző korú, elterjedésű és vastagságú fedőképződmények vannak denudációs foltokban. Ezek a denudációs foszlányok pannon, felsőkréta, Huszárokélopuszta térségében pedig oligo-miocén korúak.

A fedett területek kijelölése után került sor a felszíni sekély geofizikai kutatásokra. Ezek főleg a lefedést leghosszabban követhető irányokban kijelölt szelvénymenti mérések voltak. Ahol a fedőképződmény elterjedése lehetővé tette, egyéb irányokban további mérések is sor kerültek. Ezután a fedőösszlettel borított összefüggő kisebb térségek és perspektivikus szerkezeti elemeken hálózatos mérésekkel zárult a felszíni geofizikai kutatás. A fúrási munkák 1984-ben kezdődtek, eredményeként megállapítható, hogy a triász térszín egyenetlenségeit, negatív szerkezeti formáit, zömében pannon és felsőkréta üledékek töltik ki. A fúrások bauxitindikációt és bauxitos agyagot is harántoltak, így a bauxitképződés és -felhalmozódás lehetősége nem zárható ki, amit alátámaszt egy kutatóaknában (Ffő—a—29) talált IV. osztályú, kis vastagságú bauxitösszlet.

4. Guttamási—Isztimér

A kutatás célja a kincsesbányai bányászati koncentrációhoz ÉNy—Ny—DNy-i irányban kapcsolódó térség bauxitföldtani viszonyainak jobb megismerése; a mezozoós fekvő egyes tagozatai elterjedésének és felszínük mélységé-

nek; a különféle fedőképződmények elterjedésének és kifejlődésének kutatása volt. A fúrási tevékenységet megelőzően — főleg a középső-eocénnal fedett területeken — felszíni geofizikai mérések (PM és VLF) történtek. A kutatás több fúrásban mutatott ki ipari minőségű bauxitot. Az előkutatás területén több fúrásban mutatkozó bauxitlepek szükségessé teszik egyes részterületek további, felderítő szintű kutatását.

5. Magyaralmás

A gánti és kincsesbányai bauxitelőfordulás között fekvő terület kutatásának a célja azon térségek vizsgálata volt, ahol a bauxitfekü felszínközeli helyzete kedvező bányászati feltételeket jelent, vagy az eredeti eocénfedő a bauxitot a denudációtól védte.

A felszínközeli alaphegység morfológiai jellemzői VLF-térképezést követő területi-potenciál-mérésekkel és kiegészítő geoelektromos sekélyszondázásokkal kerültek meghatározásra. A közepes mélységű és mély területeken gravitációs és potenciál-térképezés és szelvénymenti reflexiós, refrakciós mérések történtek. A mélyfúrásos kutatás 1981-ben indult, bauxitot nem eredményezett.

6. Vértes-hegység délnyugati rész

A kutatások a Vértesplató—pátrácsi területen megelőző geofizikai vizsgálatok után 1982-ben indultak. A geofizikai vizsgálatok a pannon homokos üledékekkel kitöltött eróziós süllyedékek előrejelzését célozták a rögzibúvások térségben. A fúrások bauxitos agyag jelenlétét mutatták ki a neogén-triász kontaktuson és a pannon rétegeken belül. Megállapítható, hogy bauxitos képződmények több szakaszban: a pannonban és a pleisztocénban áthalmozódtak.

A fúrási munkákat Csákberény és Zámoly térségére is kiterjesztettük. Kedvező, hogy a csákberényi övezetben a pannon mellett az eocén fedőképződmények is megjelennek.

A Csákberényi Öreghegyen 1983-ban mélyített fúrások vékony pannon és eocén rétegek alatt ipari minőségű bauxitot mutattak ki.

A bauxitösszetétel közvetlen fedőképződménye több fúrásban agyagos kötőanyagú dolomittörmelék, dolomítkonglomerátum volt. Ez az eocén

elején bekövetkezett erőteljes abráziós letarolásra utal, így a bauxitlepek csak részben (lepusztulási roncsként) maradhattak meg.

Az előkutatás területeinek különböző módszerekkel történt felszíni geofizikai kutatását a BKV által kijelölt területeken, annak megbízásából az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet végezte el.

Dr. J. Haas—Á. Tóth—P. Takács

Research aimed at bauxite exploration between 1980 and 1985

The results achieved in the period of 1980—1985 in research aimed at bauxite exploration are presented. The theoretical and map compilation work done with a view to widening the scientific foundations for bauxite prediction is outlined and the studies carried out within the frame of the national key section program are listed.

Having been pointed out in other publications by the authors themselves, the ambiguity involved in the notion of research aimed at bauxite exploration is not mentioned here. In the course of activities regarded as such, new concise maps and new syntheses were produced and, last but not least, new bauxite deposits were discovered.

Dr. János Haas—Álmos Tóth—Péter Takács

Wissenschaftlicher Vorlauf in der Bauxiterkundung zwischen 1980—1985.

Die Autoren führen die Ergebnisse der zwischen den Jahren 1980—1985 durchgeführten Vorphasen-Bauxiterkundungstätigkeit vor, sie erwähnen die im Interesse einer Erweiterung der wissenschaftlichen Basis der Bauxitprognose ausgeführten theoretischen und Kartierungsarbeiten und sie berühren auch die Untersuchungen von Grundprofilensystem.

Die Autoren erwähnen nicht den Begriff der Vorphase, sie weisen ja in ihren anderen Publikationen selbst auf den nicht ganz eindeutigen Charakter dieses Begriffs hin. Im Laufe der als solche Tätigkeit betrachteten Arbeit sind neue Synthesen zustande gekommen und sind nicht zuallerletzt neue Bauxitlagerstätten bekanntgeworden.

Д-р Хаас Янош—Тот Алмош—Такач Петер

Деятельность по предварительной разведке бокситов в 1980—1985 гг.

Авторы коротко показывают результаты разведки бокситов на предварительной стадии в 1980—1985 гг., упоминают теоретические работы и работы по составлению карт, проводившиеся в целях расширения научных основ прогноза бокситов и касаются также исследований, относящихся к системе опорного разреза.

Авторы не упоминают, т.к. в других публикациях они сами же указывают на не совсем однозначное определение понятия предварительной стадии разведки. В ходе деятельности, рассматриваемой как предварительная стадия разведки, были созданы новые, обобщающие карты, новые данные вивелировки и, не в последнюю очередь, стали известными новые бокситовые залежи.

A Bauxitkutató Vállalat 1986. évi terve

A vállalat 1986. évi kutatási tervének fontosabb előirányzatai:

5,0 Mt új földtani bauxitvagyron felkutatása.

120 km bauxitkutató fúrás lemélyítése, amelyből

- 5,9 km előkutatás,
- 31,0 km felderítő kutatás.
- 83,1 km előzetes-részletes kutatás.

A kutatás 342,9 M Ft-os összköltségéhez

- a MAT 323,1 M Ft-tal,
- a KFH 19,8 M Ft-tal járul hozzá.

A vállalat kutatási feladatai, ill. területei:

Előkutatás

- Csehbánya (Boncsod-pusztá és Bakonybél térsége): fúrás, geofizika, értékelés.
- Pusztamiske—Kislőd térsége: programkészítés, geofizika.
- A Bakony és Vértes DK-i előtere: program, geofizika.
- A vállalat még részt vesz a MÁFI irányításával folyó Gerecse DK-i, tapolcai és tapolcafői bauxit-előkutatás munkálataiban: programkészítés, fúrás.

Felderítő kutatás

- Sümeg—Csabpuszta—Nyírad
- Ajka—Padragkút—Városlőd
- Bakonyjákó

— Pápavár—Gáthegy

— Sur—Csetény—Bakonyoszlop—Bakonyszentkirály—Réde—Fenyőfő

— Tükrősmajor—Gyermely—Bajna—D-Somlyóvár

Előzetes-részletes kutatás

- Nyírad—Csabpuszta—Lengyelmajor
- Iharkút É
- Fenyőfő
- Bakonyoszlop
- Gerecse DK

A kutatómunkálatok kivitelezése:

A fúrási munka 21 fúróberendezés folyamatos munkarendben való üzemeltetésével 483 méter berendezés-hó termelékenységgel kerül kivitelzésre.

A felszíni geofizikai méréseket az ELGI végzi, 21,2 M Ft, a karotázsvizsgálatokat a BKV végzi 9,3 M Ft értékben. A vízföldtani kutatások keretében 6 új vízszintészlelőhely létesítését, 10 db helyreállítását végzik el. Bővítik az észlelőhálózat műszerezettségét.

A földtani értékelő munka keretében zárójelentést készítenek a csordakúti terület felderítő kutatásáról és az Iharkút É területről.

Földtani-geomorfológiai térképezés, széles körű anyagvizsgálat és a geodéziai munkák egészítik ki a bauxitkutató tevékenységet.